

БАТЛАВ.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ АУДИТОРЫН
ОРЛОГЧИЙН АЛБАН ҮҮРГИЙГ ТҮР ОРЛОН
ГҮЙЦЭТГЭГЧ Ц.НАРАНЧИМЭГ

ТӨСВИЙН ШУУД ЗАХИРАГЧИЙН 2023 ОНЫ ТӨСВИЙН
ГҮЙЦЭТГЭЛ, САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНД ХИЙХ АУДИТ

АЖЛЫН ДААЛГАВАР

2023.07.17

Дугаар:01

Улаанбаатар хот

Ажлын зорилго: Төсвийн шууд захирагчийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон төсвийн гүйцэтгэл, санхүүгийн тайланд аудит хийх

Ажил гүйцэтгэх хугацаа: Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасан хугацаанд багтаан хийж гүйцэтгэнэ.

НЭГ. ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Төрийн аудитын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.4-т “Төрийн аудитын байгууллага энэ хуульд заасан санхүүгийн тайланд аудит хийх чиг үүргээ аудитын хуулийн этгээдээр гүйцэтгүүлж болно” гэж заасны дагуу Төрийн аудитын байгууллага (цаашид “Захиалагч” гэх) төсвийн шууд захирагчийн санхүүгийн тайлангийн аудитыг гүйцэтгэх аудитын хуулийн этгээд (цаашид “Гүйцэтгэгч” гэх)-ийг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2020 оны А/82 дугаар тушаалаар баталсан “Шинжээч сонгон шалгаруулах, гэрээ байгуулах, дүгнэх, гүйцэтгэсэн ажлын чанарыг хянах журам”-ын дагуу сонгон шалгаруулах шаардлагатай болсон.

ХОЁР. ГҮЙЦЭТГЭХ АЖИЛ, ҮҮРЭГ

Гүйцэтгэгч нь Төсвийн шууд захирагчийн бэлтгэсэн 2023 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, УСНББОУС, эрх бүхий байгууллагаас гаргасан нягтлан бодох бүртгэл, тайлагналын холбогдох заавар, журамд нийцүүлэн үнэн зөв гаргасан эсэх талаар дүгнэлт гаргаж баталгаажуулах ажлыг гүйцэтгэнэ. Үүнд:

- Санхүүгийн тайлангуудыг нягтлан бодох бүртгэлийн холбогдох шаардлагын дагуу бэлтгэсэн болон ажил гүйлгээгээр гарсан харилцааг зохицуулж буй хууль тогтоомж, стандартын дагуу бэлтгэсэн эсэхийг үндэслэлтэй баталгаагаар нотлох;
- Төсвийн шууд захирагч нь төсвийг тооцоо судалгаанд үндэслэн төсвийн оновчтой бодлого, чиглэл баримталж төлөвлөж, зарцуулсан эсэхийг хянаж нягтлах.

Гүйцэтгэгч нь Төрийн аудитын байгууллагаас 2023-2024 онд гүйцэтгэх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн аудитад баримтлах ерөнхий чиглэлийн хүрээнд анхаарах асуудал, баримтлах нэгдсэн бодлого, зааврыг аудитын явцад мөрдөж эрсдэлтэй асуудалд аудитор, шинжээчийн нөөцийг төвлөрүүлэх замаар аудитын

чанар, үр нөлөөг дээшлүүлэхэд анхаарч ажиллана. Мөн нийцлийн аудитыг хослуулан гүйцэтгэж, Шилэн дансны болон Төрийн хэмнэлтийн тухай, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа ажил үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн хэрэгжилтийг аудитад иж бүрэн хамруулна.

Гүйцэтгэгч аудитын үе шатны ажлыг АДБОУС, Төрийн аудитын стандарт MNS 6817 : 2020, АУОС-д нийцүүлэн гүйцэтгэнэ. Үүнд:

- I. Аудитын урьдчилсан үйл ажиллагааны үе шат;
- II. Аудитыг төлөвлөх үе шат;
- III. Аудитыг гүйцэтгэх үе шат;
- IV. Аудитыг тайлагнах үе шат;
- V. Аудитын дараах үйл ажиллагааны үе шат

Санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн аудитын үе шатны ажлуудыг Төрийн аудитын тухай хууль, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2020 оны А/106 дугаар тушаалаар баталсан “Төрийн аудитын байгууллагаас аудит хийх журам”, 2021 оны А/70 дугаар тушаалаар баталсан “Санхүүгийн тайлангийн аудитын заавар, аргачлал” болон бусад дүрэм, журмын дагуу гүйцэтгэж, баримтжуулан баталгаажуулна.

Аудитын үе шатны ажлын гүйцэтгэл, үр дүн, холбогдох нотлох баримтуудыг Санхүүгийн тайлангийн аудитын цахим (FAS) системд тухай бүрт оруулан чанарын хяналт хийлгэнэ.

1. АУДИТЫН УРЬДЧИЛСАН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮЕ ШАТ

Зорилго: Аудитын урьдчилсан үйл ажиллагааны үе шатанд аудитын урьдчилсан нөхцөлүүд бүрдсэн эсэхийг тодорхойлно.

Аудитын урьдчилсан үйл ажиллагааны үе шатанд дараах ажлыг гүйцэтгэж, баримтжуулна. Үүнд:

- Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалыг үнэлэх;
- Удирдлагын хүлээх үүрэг хариуцлагын тухай ойлголтыг бүрдүүлэх;
- Багийн гишүүдийн ёс зүйн шаардлагыг үнэлэх, ашиг сонирхлын зөрчилгүй тухай болон зөрчил үүссэн тухай мэдэгдэл гаргах;
- Нөлөөллийн мэдүүлгийн талаар танилцуулах;
- Аудитын ажлын захидал бэлтгэж шалгагдагч этгээдэд хүргүүлэх, аудитын нээлтийн уулзалт хийх;

2. АУДИТЫГ ТӨЛӨВЛӨХ ҮЕ ШАТ

Зорилго: Аудитын төлөвлөлтийн үе шатанд санхүүгийн тайлагналын материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэлийг тодорхойлж, үнэлэх, аудитын төлөвлөлтийн ба гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг тодорхойлох, үнэлсэн эрсдэлд өгөх хариуг зохиомжлох ба цаашдын аудитын горимуудын шинж чанар, хугацаа болон хамрах хүрээг тодорхойлно.

Аудитыг төлөвлөж, гүйцэтгэхдээ шалгагдагч этгээдийн санхүүгийн тайланг материаллаг хэмжээгээр буруу илэрхийлэхэд хүргэсэн нөхцөл байдал байж болзошгүй гэсэн мэргэжлийн үл итгэх байр сууринаас хандана.

Аудитыг төлөвлөх үе шатанд дараах ажлыг гүйцэтгэж, баримтжуулна. Үүнд:

- Шалгагдагч байгууллага, түүний орчныг ойлгох;
- Санхүүгийн тайлан болон батламж мэдэгдлийн түвшинд материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэлийг тодорхойлох;
- Санхүүгийн тайлангийн аудитад баримтлах ерөнхий чиглэлд тусгагдсан эрсдэлтэй асуудал шалгагдагч байгууллага байгаа эсэхийг тодорхойлох;
- Материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэлээс сэргийлэх ба илрүүлэх дотоод хяналтыг тодорхойлох;
- Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг тодорхойлох ;
- Эрсдэлийг үнэлэх;
- Үнэлсэн эрсдэлд өгөх хариуг зохиомжлох;
- Шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтэд нийцлийн аудит хийх горим сорилыг тодорхойлох;
- Аудитын төлөвлөгөө, хөтөлбөрийг боловсруулж батлуулах;
- Аудитын үр өгөөжийг урьдчилан төлөвлөх;

3. АУДИТЫГ ГҮЙЦЭТГЭХ ҮЕ ШАТ

Зорилго: Аудитыг гүйцэтгэх үе шат нь аудитор төлөвлөлтийн үе шатанд тодорхойлж аудитын нарийвчилсан төлөвлөгөөнд тусгасан аудитын горим, сорилыг гүйцэтгэх, гүйцэтгэсэн горим, сорилд үндэслэн гаргасан дүгнэлтээ баримтжуулах, аудитын нотолгоог бүрдүүлнэ.

Аудитыг гүйцэтгэх үе шатанд дараах ажлыг гүйцэтгэж, баримтжуулна. Үүнд:

- Шалгах зүйлсийг сонгох;
- Аудитын төлөвлөгөөнд тусгасан горимуудыг гүйцэтгэх;
- Төрийн аудитын байгууллагаас төсвийн гүйцэтгэлийн тайланд аудит хийх аргачилсан зөвлөмжийн дагуу төсвийн гүйцэтгэлд горим гүйцэтгэх;
- Өмнөх оны аудитаар өгсөн төлбөрийн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилтийг үнэлэх;
- Шилэн дансны болон Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг шалгах;
- Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн хэрэгжилтийг шалгах;
- Ерөнхий чиглэлд тусгагдсан эрсдэлтэй асуудалд горим, сорил гүйцэтгэх;
- Санхүүгийн аудитад баримтлах ерөнхий чиглэл болон Төрийн аудитын байгууллагаас боловсруулсан маягтын дагуу судалгаа гаргах;
- Аудитыг гүйцэтгэх үе шатанд материаллаг байдлын түвшинг дахин тооцоолох;
- Гүйцэтгэсэн ажлын үр дүнг баримтжуулах, нотлох баримтыг цуглуулах, аудитын нотолгоог үнэлэх;
- Аудитаар илрүүлсэн алдаа, зөрчилтэй асуудлын бүртгэлийг хөтлөх;
- Буруу илэрхийллийг мэдээлэх ба залруулах;
- Аудитын хаалтын уулзалт зохион байгуулж, аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчилтэй асуудлын бүртгэл, төлбөрийн акт, албан шаардлагыг шалгагдагч байгууллагын удирдлагад танилцуулж, хариу тайлбарыг авч эцсийг шийдлийг гаргах;

4. АУДИТЫГ ТАЙЛАГНАХ ҮЕ ШАТ

Зорилго: Аудитор аудитын нотолгоонд үндэслэн хийсэн дүгнэлтийн үр нөлөөг үнэлсний үндсэн дээр аудитын тайланг бэлтгэнэ. Аудиторын зорилго нь олж авсан аудитын нотолгоонд үндэслэн санхүүгийн тайлангийн тухай дүгнэлт гаргах болон уг дүгнэлтийн үндэслэлийг тайлбарласан ойлгомжтой тайлан бичих юм.

Аудитыг тайлагнах үе шатанд дараах ажлыг гүйцэтгэж баримтжуулна.

- Аудитын тайланд асуудлыг онцолсон хэсэг ба бусад асуудлын хэсгийг тодорхойлж тусгах;
- Аудитын гол асуудлыг тодорхойлж тусгах;
- Илрүүлсэн эсвэл сэжигтэй зөрчлийг тайлагнах;
- Эрсдэл бүхий асуудалд чиглэсэн аудит хийх шаардлагатай эсэх;
- Аудиторын тайлан дахь дүгнэлтийг боловсруулах;
- Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг эцэслэн баталгаажуулах;
- Аудитын тайланг батлагдсан загварын дагуу боловсруулах;
- Аудитын хураангуй тайлан, зөрчлийн нэгтгэл, төрийн аудитын байгууллагаас тухайн жилд баримтлах бодлого, чиглэлийн дагуу боловсруулсан судалгааг үнэн зөв, иж бүрэн гаргуулан авч, хянасан байх;
- Аудитын тайланг хэвлэлтэд бэлтгэж, цахимаар хүлээлгэж өгөх;

5. АУДИТЫН ДАРААХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮЕ ШАТ

Аудитын тайлагналын дараах үе шатанд дараах ажлыг гүйцэтгэнэ. Үүнд:

- Статистик мэдээг батлагдсан маягтаар иж бүрэн гаргаж нэгтгүүлэх;
- Төлбөрийн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилтийг үнэлж, нотлох баримтын хамт ирүүлэх;
- Гүйцэтгэгч нь аудитын ажлын баримт, нотлох зүйлсийн архивын нэгжийг цахим хэлбэрээр ирүүлэх.

ГУРАВ. АУДИТЫН ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ҮҮРЭГ, ХАРИУЦЛАГА

Гүйцэтгэгч дараах үүрэг хариуцлагыг хүлээнэ. Үүнд:

- Аудитыг тасралтгүй хэрэгжүүлэх ба аудитаар хийх үе шатны ажилбар бүрийг бүрэн хэрэгжүүлэх мэдлэг, туршлагатай аудиторуудыг багтаасан аудитын багийг томилсон байх;
- Аудитыг гүйцэтгэгч болон түүний томилсон баг аудитын бүх үе шатны ажлуудыг хуулийн хугацаанд бүрэн чанартай хэрэгжүүлэх;
- Гүйцэтгэгчийн удирдах ажилтнууд аудитыг үр дүнтэй хийхэд анхаарч, аудитын үе шат бүрд чанарын хяналтыг хэрэгжүүлж баримтжуулах;
- Аудитын явцад олж авсан мэдээллийг төрийн аудитын үйл ажиллагаанд ашиглахаас өөр зорилгоор хөндлөнгийн этгээдэд дамжуулах, хувийн буюу бусдын ашиг сонирхлын төлөө ашиглуулахгүй бөгөөд мэдээллийн нууцыг чанд хадгалах.

Гүйцэтгэгч гэрээгээр аудит хийхдээ Төрийн аудитын стандартад заасан хараат бус байх, нууцыг хадгалах, ёс зүйг мөрдөх зарчмуудыг баримтална.

ДӨРӨВ. АЖЛЫН ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Шалгагдагч этгээдийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон санхүүгийн тайлан, тодруулгууд, ерөнхий дэвтэр, журнал, анхан шатны баримт, төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан, шаардлагатай бусад баримтуудыг хамарна.

Гүйцэтгэгч санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилтыг хангах үүднээс шаардлагатай гэж үзсэн аудитын горимуудыг хэрэгжүүлнэ.

Аудитыг АДБОУС-ын дагуу гүйцэтгэхэд шаардагдах горимуудыг гүйцэтгэгч тодорхойлох бөгөөд ингэхдээ АДБОУС, хууль тогтоомж, дүрэм, журмын шаардлагууд, мөн тохиромжтой бол аудитын ажлын нөхцөл, тайлагнах шаардлагуудыг харгалзана.

Аудитын үндэслэлтэй баталгаа: Санхүүгийн тайлан бүхэлдээ материаллаг буруу илэрхийллээс ангид гэсэн үндэслэлтэй баталгаа гаргахад чиглэнэ. Үндэслэлтэй баталгаанд санхүүгийн тайлан бүхэлдээ материаллаг буруу илэрхийлэл агуулаагүй гэж дүгнэхэд аудиторт шаардагдах аудитын нотлох зүйл цуглуулахтай холбоотой ойлголт хамаарна.

ТАВ. ХҮЛЭЭГДЭЖ БУЙ ҮР ДҮН, БҮТЭЭГДЭХҮҮН

Шалгагдагч этгээдийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл нь Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, УСНББОУС-д нийцүүлэн Сангийн сайдын баталсан нягтлан бодох бүртгэл, тайлагналын холбогдох заавар, журамд нийцүүлэн үнэн зөв гарсан эсэх талаар дүгнэлт гаргаж баталгаажуулна.

Аудитын ажлын гүйцэтгэлээр шалгагдагч этгээдийн санхүүгийн үйл ажиллагаа, дотоод хяналт, тайлагналыг сайжруулах зөвлөмж өгөх, шаардлагатай тохиолдолд төлбөрийн акт тогтоох, зөрчлийг арилгах, давтан гаргахгүй байх талаар албан шаардлага өгнө.

ЗУРГАА. УДИРДЛАГА, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

Гүйцэтгэгч нь тухайн аудитад оролцоход ашиг сонирхлын зөрчилгүй, хувь хүн, байгууллага, албаны болон төрийн нууцыг задруулахгүй гэдгээ бүрэн илэрхийлж, Төрийн аудитын байгууллагын санхүү, нийцлийн аудитын багийн бүрэлдэхүүнтэй хамтарч ажиллана.

Тус ажлыг ажлын даалгаврын дагуу гүйцэтгэхээр шалгарсан аудитын хуулийн этгээд нь захиалагчийг төлөөлөх эрх бүхий албан тушаалтан, аудитын багтай уулзалт, ярилцлага хийх, шаардлагатай асуудлаар нэмэлт тодруулга авч ажиллаж болно.

Үе шатны ажлын явцад бий болсон шийдвэрлэх боломжгүй асуудлыг тухай бүр захиалагч талын холбогдох албан тушаалтанд мэдэгдэнэ.

Аудитын явцад тавих чанарын хяналтыг аудитын хуулийн этгээд өөрийн хүрээнд иж бүрэн гүйцэтгэхээс гадна аудитын явц, гүйцэтгэлийн талаарх мэдээллийг Үндэсний аудитын газарт хүргүүлж, аудитыг нэгтгэж удирдах боломжоор хангана.

Захиалагч Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын 2020 оны А/81 тушаалаар баталсан “Санхүүгийн тайланд аудит хийх хуулийн этгээдийн ажлын гүйцэтгэлийг хянах, үнэлэх, баталгаажуулах журам”-ын дагуу тухайн аудитын хуулийн этгээдийн гүйцэтгэсэн аудитын ажилд үнэлгээ өгч, холбогдох арга хэмжээ авч ажиллана.

ДОЛОО. ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА БОЛОН АЖЛЫН ТУРШЛАГА

Аудитыг гүйцэтгэгч нь дараах шаардлагыг хангасан байна. Үүнд:

- Гүйцэтгэгч нь аудитын үйлчилгээ үзүүлэх тусгай зөвшөөрөлтэй байх;
- Аудиторууд нь мэргэжлийн ёс зүйн зөрчилгүй байх;
- Үйл ажиллагаа явуулах боломжтой ажлын байр, техник хэрэгсэлтэй байх;
- Аудитын багийн гишүүд нь шалгагдагч этгээдийн аль нэг албан тушаалтантай садан төрөл, бусад байдлаар хамааралгүй байх;
- Төрийн аудитын байгууллагатай 2-оос дээш жил хамтарч ажилласан, хангалттай үнэлэгдсэн байх;

Ажиллах хүчний шаардлага:

- Дөрвөөс доошгүй үндсэн орон тооны, хугацаагүй эрхтэй мэргэшсэн нягтлан бодогчтой байх;
- Хууль эрх зүйн асуудал хариуцсан албан тушаалтантай байх;
- Аудитын байгууллагад ажилладаг мэргэшсэн нягтлан бодогч өөр байгууллагад давхар ажил эрхэлдэггүй, бусад аудитын хуулийн этгээдэд гэрээгээр ажилладаггүй байх;

Монгол Улсын холбогдох хууль тогтоомжийг үйл ажиллагаандаа мөрдлөг болгон гэрээ, ажлын даалгаварт заасан ажлыг мэргэжлийн болон чанарын өндөр түвшинд хийж, шаардлагатай судалгаа, шинжилгээ, тооцоо, тайлан бусад ажлыг хугацаанд нь үнэн зөв, чанартай хэрэгжүүлэх.

НАЙМ. ТӨЛБӨРИЙН НӨХЦӨЛ

Төсвийн шууд захирагчийн шилжүүлсэн аудитын төлбөрийг Захиалагч гэрээнд заасан нөхцөл, хуваарийн дагуу гүйцэтгэгчид олгоно.

АУДИТЫН НЭГДСЭН УДИРДЛАГА, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ГАЗАР

БАТЛАВ.

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ АУДИТОРЫН
ОРЛОГЧИЙН АЛБАН ҮҮРГИЙГ ТҮР ОРЛОН
ГҮЙЦЭТГЭГЧ *Ц.НАРАНЧИМЭГ*

ТӨРИЙН ӨМЧИТ БОЛОН ТӨРИЙН ӨМЧИЙН ОРЛОЦООТОЙ ХУУЛИЙН
ЭТГЭЭДИЙН 2023 ОНЫ САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНД ХИЙХ АУДИТ

АЖЛЫН ДААЛГАВАР

2023.07.17

Дугаар:02

Улаанбаатар хот

Ажлын зорилго: Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон санхүүгийн тайланд аудит хийх

Ажил гүйцэтгэх хугацаа: Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.8-д заасан хугацаанд багтаан хийж гүйцэтгэнэ.

НЭГ. ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Төрийн аудитын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.4-т “Төрийн аудитын байгууллага энэ хуульд заасан санхүүгийн тайланд аудит хийх чиг үүргээ аудитын хуулийн этгээдээр гүйцэтгүүлж болно” гэж заасны дагуу Төрийн аудитын байгууллага (цаашид “Захиалагч” гэх) төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн санхүүгийн тайлангийн аудитыг гүйцэтгэх аудитын хуулийн этгээд (цаашид “Гүйцэтгэгч” гэх)-ийг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2020 оны А/82 дугаар тушаалаар баталсан “Шинжээч сонгон шалгаруулах, гэрээ байгуулах, дүгнэх, гүйцэтгэсэн ажлын чанарыг хянах журам”-ын дагуу сонгон шалгаруулах шаардлагатай болсон.

ХОЁР. ГҮЙЦЭТГЭХ АЖИЛ, ҮҮРЭГ

Гүйцэтгэгч нь Төрийн өмчит болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн удирдлагын бэлтгэсэн 2023 оны санхүүгийн тайланг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, СТОУС, НББОУС болон тэдгээрт нийцүүлэн эрх бүхий байгууллагаас гаргасан нягтлан бодох бүртгэл, тайлагналын холбогдох заавар, журамд нийцүүлэн үнэн зөв гаргасан эсэх талаар дүгнэлт гаргаж баталгаажуулах ажлыг гүйцэтгэнэ. Үүнд:

- Санхүүгийн тайлангуудыг нягтлан бодох бүртгэлийн холбогдох шаардлагын дагуу бэлтгэсэн болон ажил гүйлгээгээр гарсан харилцааг зохицуулж буй хууль тогтоомж, стандартын дагуу бэлтгэсэн эсэхийг үндэслэлтэй баталгаагаар нотлох;
- Шилэн данс болон Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг шалгах;
- Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлт, зорилтот түвшний биелэлтийг хянаж, ашигт

ажиллагааг нэмэгдүүлэх, засаглал, менежментийг сайжруулах бодлого, чиглэл баримталсан эсэхэд санал, зөвлөмж боловсруулах.

Гүйцэтгэгч нь Төрийн аудитын байгууллагаас 2023-2024 онд гүйцэтгэх санхүүгийн тайлангийн аудитад баримтлах ерөнхий чиглэлийн хүрээнд анхаарах асуудал, баримтлах нэгдсэн бодлого, зааврыг аудитын явцад мөрдөж эрсдэлтэй асуудалд аудитор, шинжээчийн нөөцийг төвлөрүүлэх замаар аудитын чанар, үр нөлөөг дээшлүүлэхэд анхаарч ажиллана. Мөн нийцлийн аудитыг хослуулан гүйцэтгэж, Шилэн дансны болон Төрийн хэмнэлтийн тухай, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа ажил үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн хэрэгжилтийг аудитад иж бүрэн хамруулна.

Гэрээний үндсэн дээр ажил гүйцэтгэгч нь Төрийн аудитын байгууллагаас тухайн жилийн санхүүгийн тайлангийн аудитад баримтлах ерөнхий чиглэлийн хүрээнд анхаарах асуудал, баримтлах нэгдсэн бодлого, зааврыг ханган эрсдэлтэй асуудалд аудитор, шинжээчийн хүч нөөцийг төвлөрүүлэх замаар аудитын чанар үр нөлөөг дээшлүүлэхэд анхаарч ажиллана.

Гүйцэтгэгч аудитын үе шатны ажлыг АДБОУС, Төрийн аудитын стандарт MNS 6817 : 2020, АУОС-д нийцүүлэн гүйцэтгэнэ. Үүнд:

- I. Аудитын урьдчилсан үйл ажиллагааны үе шат;
- II. Аудитыг төлөвлөх үе шат;
- III. Аудитыг гүйцэтгэх үе шат;
- IV. Аудитыг тайлагнах үе шат;
- V. Аудитын дараах үйл ажиллагааны үе шат

Санхүүгийн тайлангийн аудитын үе шатны ажлуудыг Төрийн аудитын тухай хууль, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын 2020 оны А/106 дугаар тушаалаар батласан “Төрийн аудитын байгууллагаас аудит хийх журам”, 2021 оны А/70 дугаар тушаалаар баталсан “Санхүүгийн тайлангийн аудитын заавар, аргачлал” болон бусад дүрэм, журмын дагуу гүйцэтгэж, баримтжуулан баталгаажуулна.

Аудитын үе шатны ажлын гүйцэтгэл, үр дүн, холбогдох нотлох баримтуудыг Санхүүгийн тайлангийн аудитын цахим (FAS) системд тухай бүрт оруулан чанарын хяналт хийлгэнэ.

1. АУДИТЫН УРЬДЧИЛСАН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮЕ ШАТ

Зорилго: Аудитын урьдчилсан үйл ажиллагааны үе шатанд аудитын урьдчилсан нөхцөлүүд бүрдсэн эсэхийг тодорхойлно.

Аудитын урьдчилсан үйл ажиллагааны үе шатанд дараах ажлыг гүйцэтгэж, баримтжуулна. Үүнд:

- Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалыг үнэлэх;
- Удирдлагын хүлээх үүрэг хариуцлагын тухай ойлголтыг бүрдүүлэх;
- Багийн гишүүдийн ёс зүйн шаардлагыг үнэлэх, ашиг сонирхлын зөрчилгүй тухай болон зөрчил үүссэн тухай мэдэгдэл гаргах;
- Нөлөөллийн мэдүүлгийн талаар танилцуулах;
- Аудитын ажлын захидал бэлтгэж өгөх, аудитын нээлтийн уулзалт хийх;

2. АУДИТЫГ ТӨЛӨВЛӨХ ҮЕ ШАТ

Зорилго: Аудитын төлөвлөлтийн үе шатанд санхүүгийн тайлагналын материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэлийг тодорхойлж, үнэлэх, аудитын төлөвлөлтийн ба гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг тодорхойлох, үнэлсэн эрсдэлд өгөх хариуг зохиомжлох ба цаашдын аудитын горимуудын шинж чанар, хугацаа болон хамрах хүрээг тодорхойлно.

Аудитыг төлөвлөж, гүйцэтгэхдээ шалгагдагч этгээдийн санхүүгийн тайланг материаллаг хэмжээгээр буруу илэрхийлэхэд хүргэсэн нөхцөл байдал байж болзошгүй гэсэн мэргэжлийн үл итгэх байр сууринаас хандана.

Аудитыг төлөвлөх үе шатанд дараах ажлыг гүйцэтгэж, баримтжуулна. Үүнд:

- Шалгагдагч байгууллага, түүний орчныг ойлгох;
- Санхүүгийн тайлан болон батламж мэдэгдлийн түвшинд материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэлийг тодорхойлох;
- Санхүүгийн тайлангийн аудитад баримтлах ерөнхий чиглэлд тусгагдсан эрсдэлтэй асуудал шалгагдагч байгууллага байгаа эсэхийг тодорхойлох;
- Материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэлээс сэргийлэх ба илрүүлэх дотоод хяналтыг тодорхойлох;
- Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг тодорхойлох ;
- Эрсдэлийг үнэлэх;
- Үнэлсэн эрсдэлд өгөх хариуг зохиомжлох;
- Шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтэд нийцлийн аудит хийх горим сорилыг тодорхойлох;
- Аудитын төлөвлөгөө, хөтөлбөрийг боловсруулах;
- Аудитын үр өгөөжийг урьдчилан төлөвлөх;

3. АУДИТЫГ ГҮЙЦЭТГЭХ ҮЕ ШАТ

Зорилго: Аудитыг гүйцэтгэх үе шат нь аудитор төлөвлөлтийн үе шатанд тодорхойлж аудитын нарийвчилсан төлөвлөгөөнд тусгасан аудитын горим, сорилыг гүйцэтгэх, гүйцэтгэсэн горим, сорилд үндэслэн гаргасан дүгнэлтээ баримтжуулах, аудитын нотолгоог бүрдүүлнэ.

Аудитыг гүйцэтгэх үе шатанд дараах ажлыг гүйцэтгэж, баримтжуулна. Үүнд:

- Шалгах зүйлсийг сонгох;
- Аудитын төлөвлөгөөнд тусгасан горимуудыг гүйцэтгэх;
- Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлт, зорилтот түвшний биелэлтэд горим гүйцэтгэх;
- Өмнөх оны аудитаар өгсөн төлбөрийн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилтийг үнэлэх;
- Шилэн дансны болон Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг шалгах;
- Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн хэрэгжилтийг шалгах;
- Ерөнхий чиглэлд тусгагдсан эрсдэлтэй асуудалд горим, сорил гүйцэтгэх;
- Санхүүгийн аудитад баримтлах ерөнхий чиглэл болон Төрийн аудитын байгууллагаас боловсруулсан маягтын дагуу судалгаа гаргах;

- Аудитыг гүйцэтгэх үе шатанд материаллаг байдлын түвшинг дахин тооцоолох;
- Гүйцэтгэсэн ажлын үр дүнг баримтжуулах, нотлох баримтыг цуглуулах, аудитын нотолгоог үнэлэх;
- Аудитаар илрүүлсэн алдаа, зөрчилтэй асуудлын бүртгэлийг хөтлөх;
- Буруу илэрхийллийг мэдээлэх ба залруулах;
- Аудитын хаалтын уулзалт зохион байгуулж, аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчилтэй асуудлын бүртгэл, төлбөрийн акт, албан шаардлагыг шалгагдагч байгууллагын удирдлагад танилцуулж, хариу тайлбарыг авч эцсийг шийдлийг гаргах;

4. АУДИТЫГ ТАЙЛАГНАХ ҮЕ ШАТ

Зорилго: Аудитор аудитын нотолгоонд үндэслэн хийсэн дүгнэлтийн үр нөлөөг үнэлсний үндсэн дээр аудитын тайланг бэлтгэнэ. Аудиторын зорилго нь олж авсан аудитын нотолгоонд үндэслэн санхүүгийн тайлангийн тухай дүгнэлт гаргах болон уг дүгнэлтийн үндэслэлийг тайлбарласан ойлгомжтой тайлан бичих юм.

Аудитыг тайлагнах үе шатанд дараах ажлыг гүйцэтгэж, баримтжуулна.

- Аудитын тайланд асуудлыг онцолсон хэсэг ба бусад асуудлын хэсгийг тодорхойлж тусгах;
- Аудитын гол асуудлыг тодорхойлж тусгах;
- Илрүүлсэн эсвэл сэжигтэй зөрчлийг тайлагнах;
- Эрсдэл бүхий асуудалд чиглэсэн аудит хийх шаардлагатай эсэх;
- Аудиторын тайлан дахь дүгнэлтийг боловсруулах;
- Аудит хийсэн санхүүгийн тайланг эцэслэн баталгаажуулах;
- Аудитын тайланг батлагдсан загварын дагуу боловсруулах;
- Аудитын хураангуй тайлан, зөрчлийн нэгтгэл, төрийн аудитын байгууллагаас тухайн жилд баримтлах бодлого, чиглэлийн дагуу боловсруулсан судалгааг үнэн зөв, иж бүрэн гаргуулан авч, хянасан байх;
- Аудитын тайланг хэвлэлтэд бэлтгэж, цахимаар хүлээлгэж өгөх;

5. АУДИТЫН ДАРААХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮЕ ШАТ

Аудитын тайлагналын дараах үе шатанд дараах ажлыг гүйцэтгэж, баримтжуулна. Үүнд:

- Статистик мэдээг батлагдсан маягтаар иж бүрэн гаргаж нэгтгүүлэх;
- Төлбөрийн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилтийг үнэлж, нотлох баримтын хамт ирүүлэх;
- Гүйцэтгэгч нь аудитын ажлын баримт, нотлох зүйлсийн архивын нэгжийг цахим хэлбэрээр ирүүлэх.

ГУРАВ. АУДИТЫН ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН ҮҮРЭГ, ХАРИУЦЛАГА

Гүйцэтгэгч дараах үүрэг хариуцлагыг хүлээнэ. Үүнд:

- Аудитыг тасралтгүй хэрэгжүүлэх ба аудитаар хийх үе шатны ажилбар бүрийг бүрэн хэрэгжүүлэх мэдлэг, туршлага, чадвартай аудиторчуудыг багтаасан аудитын багийг томилсон байх;
- Гүйцэтгэгч болон түүний томилсон баг аудитын бүх үе шатны ажлуудыг хуулийн хугацаанд бүрэн чанартай хэрэгжүүлэх;
- Гүйцэтгэгчийн удирдах ажилтнууд аудитыг үр дүнтэй хийхэд анхаарч, аудитын үе шат бүрд чанарын хяналтыг хэрэгжүүлж баримтжуулах
- Аудитын явцад олж авсан мэдээллийг төрийн аудитын үйл ажиллагаанд ашиглахаас өөр зорилгоор хөндлөнгийн этгээдэд дамжуулах, хувийн буюу бусдын ашиг сонирхлын төлөө ашиглуулахгүй бөгөөд мэдээллийн нууцыг чанд хадгалах.

Гүйцэтгэгч аудит хийхдээ Төрийн аудитын стандартад заасан хараат бус байх, нууцыг хадгалах, ёс зүйг мөрдөх зарчмуудыг баримтална.

ДӨРӨВ. АЖЛЫН ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Шалгагдагч этгээдийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон санхүүгийн тайлан, тодруулгууд, ерөнхий дэвтэр, журнал, анхан шатны баримт, төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан, шаардлагатай бусад баримтуудыг хамарна.

Гүйцэтгэгч санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилтыг хангах үүднээс шаардлагатай гэж үзсэн аудитын горимуудыг хэрэгжүүлнэ.

Аудитыг АДБОУС-ын дагуу гүйцэтгэхэд шаардагдах горимуудыг гүйцэтгэгч тодорхойлох бөгөөд ингэхдээ АДБОУС, хууль тогтоомж, дүрэм, журмын шаардлагууд, мөн тохиромжтой бол аудитын ажлын нөхцөл, тайлагнах шаардлагуудыг харгалзана.

Аудитын үндэслэлтэй баталгаа: Санхүүгийн тайлан бүхэлдээ материаллаг буруу илэрхийллээс ангид гэсэн үндэслэлтэй баталгаа гаргахад чиглэнэ. Үндэслэлтэй баталгаанд санхүүгийн тайлан бүхэлдээ материаллаг буруу илэрхийлэл агуулаагүй гэж дүгнэхэд аудиторт шаардагдах аудитын нотлох зүйл цуглуулахтай холбоотой ойлголт хамаарна.

ТАВ. ХҮЛЭЭГДЭЖ БУЙ ҮР ДҮН, БҮТЭЭГДЭХҮҮН

Шалгагдагч этгээдийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон санхүүгийн тайлан нь Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, СТОУС, НББОУС болон тэдгээрт нийцүүлэн эрх бүхий байгууллагаас гаргасан нягтлан бодох бүртгэл, тайлагналын холбогдох заавар, журамд нийцүүлэн үнэн зөв гарсан эсэх талаар дүгнэлт гаргаж баталгаажуулна.

Аудитын ажлын гүйцэтгэлээр шалгагдагч этгээдийн санхүүгийн үйл ажиллагаа, дотоод хяналт, тайлагналыг сайжруулах зөвлөмжийг өгөх, шаардлагатай тохиолдолд төлбөрийн акт тогтоох, зөрчлийг арилгах, давтан гаргахгүй байх талаар албан шаардлага өгнө.

ЗУРГАА. УДИРДЛАГА, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

Гүйцэтгэгч нь тухайн аудитад оролцоход ашиг сонирхлын зөрчилгүй, хувь хүн, байгууллага, албаны болон төрийн нууцыг задруулахгүй гэдгээ бүрэн илэрхийлж, Төрийн аудитын байгууллагын санхүүгийн аудитын багийн бүрэлдэхүүнтэй хамтарч ажиллана.

Тус ажлыг ажлын даалгаврын дагуу гүйцэтгэхээр шалгарсан гүйцэтгэгч нь захиалагчийг төлөөлөх эрх бүхий албан тушаалтан, аудитын багтай уулзалт, ярилцлага хийх, шаардлагатай асуудлаар нэмэлт тодруулга авч ажиллаж болно.

Үе шатны ажлын явцад бий болсон шийдвэрлэх боломжгүй асуудлыг тухай бүр захиалагч талын холбогдох албан тушаалтанд мэдэгдэнэ.

Аудитын явцад тавих чанарын хяналтыг аудитын хуулийн этгээд өөрийн хүрээнд иж бүрэн гүйцэтгэхээс гадна аудитын явц, гүйцэтгэлийн талаарх мэдээллийг Үндэсний аудитын газарт хүргүүлж, аудитыг нэгтгэж удирдах боломжоор хангана.

Захиалагч Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын 2020 оны А/81 тушаалаар баталсан “Санхүүгийн тайланд аудит хийх хуулийн этгээдийн ажлын гүйцэтгэлийг хянах, үнэлэх, баталгаажуулах журам”-ын дагуу тухайн аудитын хуулийн этгээдийн гүйцэтгэсэн аудитын ажилд үнэлгээ өгч, холбогдох арга хэмжээ авч ажиллана.

ДОЛОО. ТАВИГДАХ ШААРДЛАГА БОЛОН АЖЛЫН ТУРШЛАГА

Аудитыг гүйцэтгэгч нь дараах шаардлагыг хангасан байна. Үүнд:

- Гүйцэтгэгч нь аудитын үйлчилгээ үзүүлэх тусгай зөвшөөрөлтэй байх;
- Аудиторууд нь мэргэжлийн ёс зүйн зөрчилгүй байх;
- Үйл ажиллагаа явуулах боломжтой ажлын байр, техник хэрэгсэлтэй байх;
- Аудитын багийн гишүүд нь үйлчлүүлэгчийн эрх бүхий аль нэг албан тушаалтантай садан төрөл, бусад байдлаар холбоо хамааралгүй байх;
- Хувьцаат компанид аудит хийх бол Санхүүгийн зохицуулах хорооны тусгай зөвшөөрөлтэй байх;
- Төрийн аудитын байгууллагатай 2-оос дээш жил хамтарч ажилласан, хангалттай үнэлэгдсэн байх;

Ажиллах хүчний шаардлага:

- Дөрвөөс доошгүй үндсэн орон тооны, хугацаагүй эрхтэй мэргэшсэн нягтлан бодогчтой байх;
- Хууль эрх зүйн асуудал хариуцсан албан тушаалтантай байх;
- Аудитын байгууллагад ажилладаг мэргэшсэн нягтлан бодогч өөр байгууллагад давхар ажил эрхэлдэггүй, бусад аудитын хуулийн этгээдэд гэрээгээр ажилладаггүй байх;

Монгол Улсын холбогдох хууль тогтоомжийг үйл ажиллагаандаа мөрдлөг болгон гэрээ, ажлын даалгаварт заасан ажлыг мэргэжлийн болон чанарын өндөр түвшинд хийж, шаардлагатай судалгаа, шинжилгээ, тооцоо, тайлан бусад ажлыг хугацаанд нь үнэн зөв чанартай хэрэгжүүлнэ.

НАЙМ. ТӨЛБӨРИЙН НӨХЦӨЛ

Төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн шилжүүлсэн аудитын төлбөрийг Захиалагч гэрээнд заасан нөхцөл, хуваарийн дагуу гүйцэтгэгчид олгоно.

АУДИТЫН НЭГДСЭН УДИРДЛАГА, ЗОХИЦУУЛАЛТЫН ГАЗАР